

El tendre humor

En aquesta calor aixafadora de la canícula, els ciutadans que hem tingut la sort o la desgràcia de no anar a la platja hi trobem, de tant en tant, al·licients esperançadors que ens esbargeixen l'ensopiment. Val a dir que l'experiència del Grec, amb els seus alts i baixos, és clar, ha estat força positiva. Desvagats, amb la ciutat mig buïda i les botigues tancades (una gran part ni anunciaven les vacances en català, tot i que la majoria, patidores de mena, frisosas per si les paraules "tancat" i "vacances" i fins i tot "per" eren massa obtuses, ho aclareixen al costat: "cerrado por vacaciones"...), en seure al Grec ens retornen les ganes de viure i fins i tot pensem que a la platja o al camp no en tenen, de Grec. Pensament consolador i compensador. Si no fos la calor...

Entre els espectacles, hem pogut veure el deliciós muntatge d'"Antaviana", del nostre admirat col·laborador Pere Calders. Això ens ha donat peu a fer-li una entrevista, que li deviem de fa temps.

"ANTAVIANA" UN BON ESPECTACLE

—Amic Calders, ¿quina es la fórmula secreta per a fer contes?

—Jo, de molt jovenet, de noi, ja tenia moltes ganes d'explicar històries per escrit. La fórmula, és clar, no la sé. Seria molt més planer, escriure aquestes històries si hom tingués una fórmula secreta...

—¿Per què aquesta predilecció pel conte?

—Això està supeditat a moltes raons. La més important és que m'he hagut de guanyar la vida, i per fer novel·la cal una dedicació més llarga i més seguida. La narració curta o el conte tenen l'avantatge que hom pot compartir-ho amb la feina.

—¿No creieu que Calders ha estat poc valorat a casa nostra?

—Sí, però això m'ho explico molt bé: no hem tingut una premsa estabilitzada que fes una crítica suficient. Els diaris, en castellà, no poden dedicar a la literatura catalana massa espai.

—Pero bé que s'ha fet amb d'altres...

—Sí, és clar. Pel que fa a mi, ara sembla que sí que se'm presta atenció. Es veu que és qüestió d'arribar a vell.

—¿N'esteu satisfet, del muntatge d'"Antaviana"?

—Aquest xicots ho han fet molt bé. El director, Botzo és un gran intuítiu del fet teatral. Tot el grup, tots, ho han fet molt bé.

—I en el sentit de la interpretació de l'obra, ¿n'esteu satisfet?

—Jo els vaig deixar en absoluta llibertat. I no hi ha res, a l'obra, que m'hagi sabut greu, sinó tot el contrari.

"SÓC INDEPENDENTISTA"

—Parlem ara de política. ¿Quina es la vostra opinió sobre l'Estatut?

—Jo voldria per a Catalunya, per als Països Catalans, una llibertat total, perquè sóc independentista, però crec que això s'ha d'assolir per etapes. Amb l'Estatut de Sau, tot i les seves limitacions, tindriem almenys mig segle per preparar coses. Si no, hem d'anar a fer el que fan molts independentistes: diagnòstics sense solucions.

—Però un Estatut és un reglament polític considerat estable...

—No, per a mi és un primer pas, a partir del qual es comença a fer la molta feina que hi ha. Fixem-nos que ha tingut, com a punt mort, l'ensenyament. I nosaltres, només amb l'Ensenyament tenim feina per molts anys.

—¿Però no vindrà a retardar la unificació dels Països Catalans?

—Sí, això és evident. Hem de valorar com és de fort l'enemic i ser conscients que la lluita és forta. Pensem que el dictador va morir de mort natural, i no com a fruit d'una revolució. I tenim molts problemes. El nostre problema no és l'immigrant sinó la nostra pròpia gent, que s'ha tornat tan tova. Necessitem llibertat, per a poder avançar.

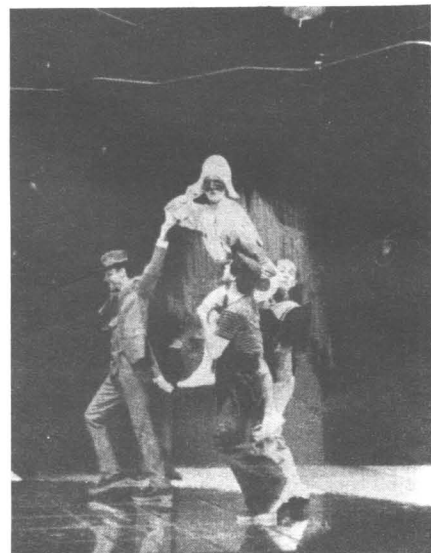
L'HUMOR I LA TENDRESA

—Passem ara a la literatura. Un dels trets característics de la prosa d'en Calders és el seu sentit de l'humor, un humor refinat, irònic...

—L'humor per a mi és una forma de tendresa, una forma de comprendre les coses.

—S'assembla, potser, a l'humor anglès. ¿Es això una característica de l'humor català?

—Sí, i ha estat una manifestació col·lectiva. Pensem en aquella bohèmia catalana, tan agradable, i els noms de Russiñol, Pujols, Pompeu

"Antaviana", pel grup Dagoll Dagom.

Gener, etc. Però diria que anem perdent aquest sentit.

—Parlem de dues mostres d'humor ben diferents: el del "Be negre" i el de Josep Pla...

—El del "Be negre" és col·lectiu, el de Pla és molt personal. El "Be negre" és un equip de gent que es reunia i que tenia tocs d'enginy. És un humor agressiu, que crec que va molt bé, però que quan es posa en coses íntimes ja no m'agrada tant. El de Pla se caracteritza per l'escepticisme i el menfotisme. Té tres llibres per a mi fonamentals: "Coses vistes", "Cartes de lluny" i "La llinterna màgica". Pla no té tendresa, el seu humor és agre. És un escriptor instintiu extraordinari, però que no s'estima l'ofici.

—Però, ¿no és una mica així l'humor català? És a dir, agressiu en el sentit de fer burla d'altri. Dels castellans per exemple. O els capellans...

—Això es dona en el teatre català. Pensem que abans era obligatori que sortís un personatge que parlés en castellà. I és clar, es feia una autodefensa a través de l'humor.

—¿I l'humor de la Trinca?

—L'humor popular pot agradar-te o no, però existeix, es aquí. Identificat, no m'hi sento, però de vegades em diverteix. I el de la Trinca em diverteix molt.

—Amb aquest afany de posar etiquetes, es diu que Calders és el representant del realisme màgic. Hi esteu d'acord?

—Quan escrivia, per exemple, "Crònica de la veritat oculta", no en sabia res del realisme màgic.

Entrevista

—Sí.

—¿I què us va semblar aquell entusiasme?

—Em va semblar desmesurat. Tot plegat massa irreflexiu, massa instintiu. I avui el Barça és una empresa que no està formada per catalans. El que passa és que Madrid ha estat el símbol del règim, i el Barça per a nosaltres ha estat la resposta a aquell règim. Però tot i així no hauria de ser això tan instintiu.

—¿Què us produeix més satisfacció, una victòria del Barça contra el Real Madrid o contra l'Espanol?

—Contra el Madrid, evidentment. Ara que també m'agrada que guanyi a l'Espanol.

—¿Penseu que el tema amorós, en el sentit romàntic, està allunyat de la literatura? ¿Què en penseu de l'amor?

—No només en literatura, sinó en la vida, el trobo fonamental. A més, crec que caldria que la nostra literatura tingués novel·les romàntiques, i d'aventures, de tota mena. Per exemple en Folch i Torres ha tingut moltes crítiques, però arribava a tothom, i molta gent hi va aprendre la llengua. Crec que cal que assolim un llenguatge més col·loquial. Una literatura massa cerebral només es pot suportar quan es tracta d'una cultura molt madura.

—De les vostres obres, ¿quina és la que us desperta millors records? ¿Quin es el fill predilecte?

—En general, sento afecte per totes. Si de cas, "Croniques de la veritat oculta" perquè moltes narracions les vaig escriure de molt jove. Però, com tothom, el llibre que més m'estimo es el que he de començar.

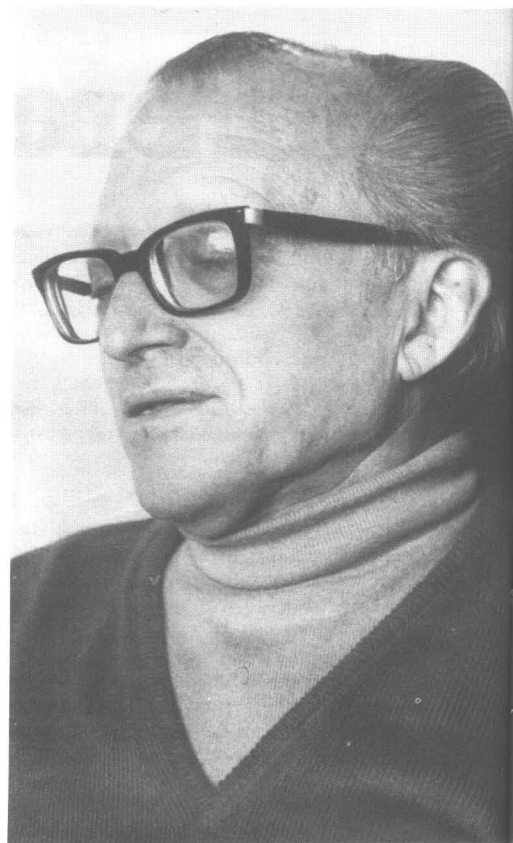
—¿I quina és la que recordeu amb menys satisfacció?

—Hi ha "La Glòria del doctor Larén", perquè és molt immadura. També "Unitats de xoc", que va ser per encàrrec i uns moments en que no es podia dir tot. Ara, hi ha un llibre que a mi em fa una gràcia especial i que ha merescut el silenci més absolut per part de la crítica, "Ronda naval sota la boira". Si és que la consideren dolenta, m'agradaria saber-ho, però aquest silenci...

—¿Em podríeu dir autors catalans que considereu bons?

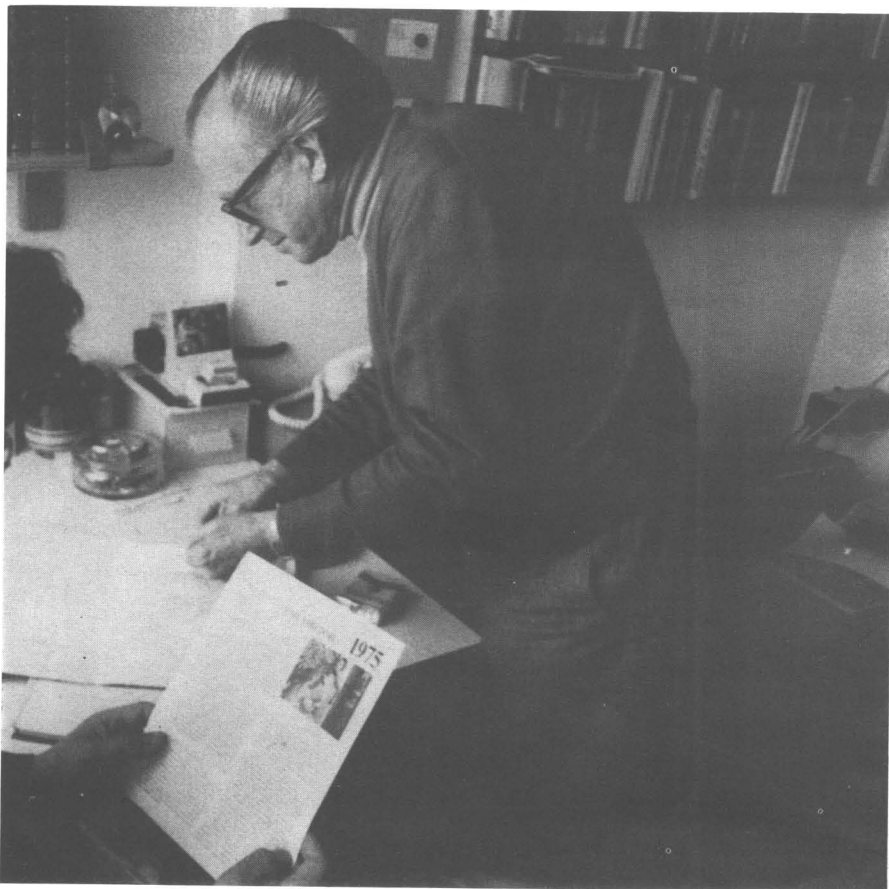
—Tots els que escriuen en català em semblen bons. Ara, dels morts, m'agrada moltíssim Ruyra, i és que el que em va despertar les ganes d'escriure en català.

Aquest home, d'una finesa extraordinària, és, personalment, molt educat i sembla que tímid.

"Jo voldria per a Catalunya, per als Països Catalans, una llibertat total."

"A través de l'estimació, em plau tot." (Fotos: Robert).

El plaer d'escriure protagonitza la seva vida. El seu àcurat treball lingüístic, davant d'un text, té la gran virtut de traduir-se en pàgines no sols delícioses, sino a l'abast de tothom. Les frases ben resoltes, i clares i distintes, són, justament amb un refinat sentit de l'humor i una tendresa madura, les característiques del nostre impagable escriptor. ● ISABEL-CLARA SIMÓ.

EDITORIAL MILLÀ
Biblioteca VELL I NOU

* * *

CINC MIL REFRANYS CATALANS i frases fetes populars
MIL ENDEVINALLES CATALANES per a xics i grans
CATALUNYA LLAMINERA.
Les postres típiques catalanes

* * *

Demaneu-los a la vostra llibreria

* * *

EDITORIAL MILLÀ - Sant Pau, 21 BARCELONA (1)

or de Pere Calders

Un està subjecte a classificacions. Es diu també que hi ha influències de Kafka i Bontempelli. El que hi ha són, si de cas, coincidències, perquè si pensés que m'influència algú, faria per evitar-ho.

—¿Què esteu escrivint ara?

—Uns quants contes. I he començat una novel·la. Fa sis mesos que em van jubilar, però encara no m'han donat d'alta. Cal una mica de tranquil·litat per a treballar a gust.

—Sou també dibuixant...

—No, sóc tècnic artístic. Faig per exemple dibuixos de diccionari. Vaig ser, això sí, nino-taire de "L'esquella de la torratxa".

—¿Quines creieu que són les causes que no tinguem premsa d'humor ara, amb tanta tradició que hi ha?

—Moltes causes. Passa un fenomen molt curiós: quan tenim la sensació que les coses es resolen, la gent no compra tanta premsa ni tants llibres. Hi ha a més els problemes econòmics derivats de la crisi. A més, la manca de

llibertat que tenim encara, sense la qual no hi pot haver premsa. Finalment, no tenim cap mena d'ajut oficial. Avui la premsa és encara en una etapa d'heroicitat, fornida d'esperit de servei, de patriotisme, i això la gent no ho comprèn. I tanmateix veus que compren animalades en castellà. Per exemple, a les sales d'espera dels metges no veus altra cosa que "Hola", "Lecturas" i coses així.

—Recentment ha mort Marcuse. Ha estat un home que en certa manera ha marcat una època. ¿Que en penseu vós?

—És un filòsof que m'interessa, però que no m'ha influït, perquè em va agafar ja gran.

ESTIMAR EL PAIS

—¿Coneixeu bé el país?

—La veritat es que conec més coses de fora que d'aquí. He estat tants anys fora d'aquí!

—Tanmateix, del que coneixeu, ¿que és el que més us plau?

—A través de l'estimació, em plau tot. Ara, hi ha moltes coses que canviaria. Per exemple, on anem a l'estiu, Llançà, no el podia reconèixer en tornar. L'han fet malbé. Hi havia unes vinyes, i la gent s'ho ha venut, i han fet apartaments o han obert botigues de "souvenirs". Així s'han acostumat a treballar tres mesos per tot l'any. I ara estan desesperats perquè això se'ls acaba. Tot plegat es antinatural. La Costa Brava, tot el litoral dels Països Catalans, ha estat exterminat deliberadament. La crisi del turisme potser ens donarà temps per a reaccionar.

He observat que les coses, a nivell social, han empitjorat, com si ens portessin a un estat de desesperació perquè arribem a la conclusió que estàvem millor a la dictadura. Fins i tot en la llengua, veus que et diuen que no entenen el català, amb una agressivitat...

—¿Us agrada el futbol?

—No, però m'agrada el Barça.

—¿Éreu aquí quan la victòria de Basilea?

"L'humor per a mi és una forma de tendresa."

